

Nederland weet weinig over journalistiek, maar wil wel graag met journalist praten en wil dat journalisten beschermd worden

Hilversum, 15 april 2024 - Nederland kan niet zonder onafhankelijke journalistiek en het vak van journalist zou beschermd moeten worden. Tegelijkertijd is er kritiek en onbegrip. Nederlanders vinden de waakhondfunctie van journalistiek erg belangrijk, maar twifelen of deze goed wordt vervuld. Ruim eenderde van Nederland denkt bijvoorbeeld dat nieuwsmedia worden gecontroleerd en beïnvloed van buitenaf. Dit blijkt uit onderzoek van Netwerk Mediawijsheid, gepubliceerd bij de start van de campagne [DichterBijNieuws](#).

Netwerk Mediawijsheid wil met DichterBijNieuws burgers en journalisten dichterbij elkaar brengen om zo uiteindelijk persvrijheid en -veiligheid te bevorderen. Er is onderzoek gedaan naar het kennisniveau en imago onder burgers over de journalistiek onder een representatieve onderzoeksgroep (n = 1500).

Weinig kennis over werking journalistiek

Ondanks dat het overgrote deel van Nederland nieuws via reguliere nieuwsmedia tot zich neemt, kan 82% geen enkel voorbeeld van situaties noemen waarin een journalist invloed had op de samenleving. Als er voorbeelden worden genoemd, zijn het onderwerpen als de toelagenaffaire, de Panama Papers, en worden er namen genoemd zoals die van Peter R. de Vries en Tim Hofman. Voorbeelden uit de eigen omgeving zijn nog schaarser.

Ook opvallend; 38% weet niet van het bestaan van de journalistieke code af. De code is een bundeling van ethische regels en basisregels waar een journalist op kan terugvallen tijdens zijn werk.

Twee miljoen Nederlanders met weinig vertrouwen in nieuwsmedia

Hoewel het overgrote deel van Nederland al jaren veel vertrouwen heeft in de Nederlandse mediamerken, is er een negatieve trend zichtbaar. Uit het onderzoek blijkt dat ongeveer twee miljoen mensen boven de 16 jaar weinig vertrouwen hebben in de media. Daarnaast geeft 40% van de Nederlanders aan de afgelopen jaren minder vertrouwen in de reguliere nieuwsmedia te hebben gekregen.

Onderliggende redenen voor dit dalende vertrouwen zijn onder andere:

1. Controle - Ruim eenderde van de Nederlanders denkt dat nieuwsmedia worden gecontroleerd en beïnvloed van buitenaf, door bijvoorbeeld politiek of het

bedrijfsleven. Onder Nederlanders met weinig vertrouwen in de nieuwsmedia is dat beeld nog veel sterker: bijna 2 op de 3 mensen in deze groep denkt dat er controle en invloed van buitenaf wordt uitgeoefend.

2. Onzorgvuldigheid - Ruim een kwart van de bevolking vindt dat er voor meeste nieuwsitems weinig onderzoek wordt gedaan, maar onder Nederlanders met weinig vertrouwen in de nieuwsmedia is dat zelfs ruim de helft.
3. Herkenning - De personen met weinig vertrouwen geven aan dat ze hun eigen ideeën in de nieuwsmedia niet terug zien en daarnaast herkennen ze zichzelf niet in getoonde personen. Deze groep ervaart daarnaast een veel sterkere negatieve invloed van nieuws op hoe zij zich voelen en keert zich af van nieuwsmedia.

“Het dalend vertrouwen laat zien dat er een groep kritische nieuwsvolgers bestaat. Soms zijn hun bezwaren terecht, soms ontbreekt er kennis over het journalistieke werk. Tijdens eerder georganiseerde burgerdialogen zagen we dat burgers en journalisten door middel van het voeren van gesprekken van elkaar leren en meer begrip kregen voor elkaar. Daarom willen we met DichterBijNieuws ontmoetingen stimuleren”, aldus Mimi van Dun, projectleider DichterBijNieuws .

Nieuwswijsheid als oplossing

Over het belang van onafhankelijke journalistiek bestaat grote overeenstemming onder jong en oud. Daarnaast geven zowel jongeren als volwassenen aan geïnteresseerd te zijn om met een journalist in gesprek te gaan over het nieuws, ruim 1 op de 4 Nederlanders staat hiervoor open. Daarnaast geeft ruim de helft van de Nederlanders aan benieuwd te zijn hoe een journalist te werk gaat bij het maken van een nieuwsbericht.

Risico's bij laagopgeleiden en jong volwassenen

Jong volwassenen (16-34 jaar) kijken anders naar journalisten dan ouderen. Zij vinden journalisten minder belangrijk voor de democratie en ook vinden ze het minder belangrijk dat journalisten beschermd hoeven te worden. Daarnaast kennen jong volwassenen minder voorbeelden van de invloed van journalisten op de samenleving. Het is echter niet zo dat zij niet in journalistiek geïnteresseerd zijn: samen met de 35-49 jarigen zijn zij juist meer geïnteresseerd om met een journalist in gesprek te gaan over het nieuws. Hier ligt een taak voor redacties: open de deuren en laat zien hoe een journalist de waakhondfunctie vervult.

Een groep die kwetsbaar oogt door gebrek aan kennis, erkenning en/of betrokkenheid zijn laag opgeleiden. Ze herkennen hun eigen ideeën minder terug in de media dan hoger opgeleiden, zijn er minder van overtuigd dat je het beste verschillende nieuwsbronnen kunt gebruiken en hebben vaak geen mening over de mate waarin berichtgeving in de reguliere media onafhankelijk is.

“Op waarde schatten waar informatie vandaan komt en weten welke bron je wel en niet kunt vertrouwen is steeds lastiger. In een tijd waarin nieuws van alle kanten tot ons komt en bovendien door de opkomst van AI steeds makkelijker gemanipuleerd wordt, ligt er een belangrijke rol voor het onderwijs en media om burgers nieuwswijzer te maken. ” - Mariska Kleemans, hoogleraar Youth, News and Education aan de Radboud Universiteit.

DichterBijNieuws: campagne voor burger en journalist

Vandaag gaat de campagne DichterBijNieuws van start, bedoeld om burgers en journalisten dichter bij elkaar te brengen en persvrijheid en -veiligheid te bevorderen. Aanleiding van het project is de online haat en bedreigingen waar journalisten mee te maken krijgen. Om op te staan voor de veiligheid en vrijheid van journalisten is verbinding, kennis en vertrouwen nodig. Kennis over het werk van journalisten en nieuwswijsheid, verbinding met de journalist en vertrouwen in de berichtgeving.

Binnen dit project werken vele partners, zoals bibliotheken en mediapartijen, samen en worden er door het hele land activiteiten georganiseerd.

- Er vinden in alle provincies burgerdialogen plaats waarbij burgers in gesprek gaan met journalisten over thema's als wantrouwen, persveiligheid en representatie. Er worden rapportages ontwikkeld waarin de inzichten uit de burgerdialogen worden gepubliceerd.
- Om nieuwswijsheid te bevorderen in het onderwijs is er onder andere een [Nieuwswijsheid-toolkit](#) ontwikkeld en is er nieuw lesmateriaal gemaakt.
- Vanuit het project [Journalist in de Klas](#), een initiatief van Nieuws in de Klas, worden er maar liefst 90 workshops en rondleidingen gegeven door journalisten op scholen en redacties.
- In samenwerking met diverse redacties is voor journalisten de handleiding '[Hoe zorg je voor een constructief online klimaat](#)' uitgebracht.
- Bibliotheken worden geactiveerd om meer met nieuwswijsheid te doen.

De campagne zal tot minimaal het einde van 2024 doorlopen.

PERSBERICHT ONDER EMBARGO - PUBLICATIE MAANDAG 15 APRIL OM 9:00